

UNGVÁRY KRISZTIÁN: EGYENES ÚT A CSÚCSRA

Harangozó Szilveszter

Egy állambiztonsági főcsoportfőnök karrierje

A belügyi vezetők közül sajnálatos módon homály fedi azok életrajzát, akik a gépezetet működtették. Az MSZMP üzleti karriert befutott vezető politikusairól mint Berecz János vagy Fejti György még csak-csak lehet tudni valamit, de fő kiszolgálóikról, a belső elhárítás vezetőiről személyes információk nem ismertek. Harangozó Szilveszter 1956-tól a "kulturális elhárítás" szakértőjeként volt a BM-ben és a pártapparátusban közismert, 1977-től a teljes belső elhárítás, 1985-től pedig a teljes III. Főcsoportfőnökség az ő irányítása alá tartozott. Évtizedeken keresztül a legszorosabb munkakapcsolatban volt Aczél Györggyel, akinek heti rendszerességgel foglalta össze az értelmiségről érkező besúgói jelentéseket. Az 1960-as évek második felétől szinte minden jelentősebb belügyi iraton látható "lássa Harangozó e[lv]t[árs]." A BM ismerői úgy jellemezték őt, mint aki álmából felkeltve is naprakész az ideológiai harc bármilyen kérdéséből. Horváth József vezérőrnagy, akinek Harangozó 31 éven keresztül közvetlen főnöke volt, ezt írta róla: "Hallatlanul jó kapcsolatait voltak a pártelittel (...) Róla a bábjáték jut eszembe. A nézőközönség előtt figurák mozognak, jönnek, mennek, szeretnek, gyűlölnék, dolgoznak, harcolnak, szenvednek, születnek és kimúlnak. De valaki áll a paraván mögött és mozgatja ezeket a kváziéleteket." A BM személyzeti osztályán szolgált Hudy Zoltán szerint: "A pártoligarchia tipikus képviselője volt, igazi kényúr. Ellentmondást nem tűrt meg maga körül, döntései megfellebbezhetetlenek voltak." Személye a külvilág előtt teljes homályban maradt. Benkei András belügyminiszter, Komócsin Zoltán vagy Papp János megyei párttitkárok magánéletéről sok szemtanú tud beszámolni, de Harangozó - szakmájából adódóan - kerülte a nyilvánosságot.

Pontosan tudta, hogy a politikában mikor kit milyen információval kell kiszolgálni. Beosztottai előtt sem nyílt meg. Interjút soha senkinek sem adott.

Kunszentmártonban 1929. január 25-én született. Apja portás volt, anyja is szegényebb sorsú családból származott. Őt elemi és négy polgári osztályt végzett, közben a MÁV-nál és egy cipőgyárban dolgozott. A szovjet csapatok megérkezésekor melléjük szegődött és a kunszentmártoni tiszti klubházban helyezkedett el. Ősszel beiratkozott a szolnoki kereskedelmi iskolába. Itt diákszövetségi titkár lett és egy pap által vezetett kongregáció tagja is volt. Kunszentmártoni ismerősei szerint ebben az időben rendkívül mély vallásos érzelmekről tett tanulságot, rendszeresen ministrált és állandóan szent szövegeket hordott magánál. Vallásos érzületéről későbbi életrajzában szemérmesen tett említést: 1953-as önéletrajzában azt írta, hogy "Nyugodtan állíthatom, hogy szemem 1947. december 17. után kezdett kinyílni, amikor a szolnoki népi kollégiumhoz mentem lakni. Bár mint a Rajk-ügyben kiderült, ez az intézmény sem volt mentes az ellenség munkájától. (...) A párt formáló és nevelő ereje volt az, ami megmutatta, hogy én eddig nem jó úton jártam, hogy azok, akik a klérus szekerét tolják, valóban az ellenség számára hajtják a vizet." Harangozó ennek hatására elvtársaival

"felbomlasztotta" a kongregációt. Személyiségére jellemző az az epizód, ami az ÁVH-hoz vitte: 1949 májusában mondvacsinált ürüggyel három osztálytársát feljelentette "...és akkor kért meg Baricza nevű alhadnagy, hogy adjak be önéletrajzot, ha kedvem van." Később osztálytársai és tanárai bosszújával magyarázta, hogy csak elégséges osztályzatokkal tudott érettségizni, ezek szerint árulása legalább nyilvánosságra került. Az ÁVH-nál először próbarendőri kinevezést kapott, de hamarosan nyomozó lett Békéscsabán. Ekkoriban nősült, felesége családjával összeveszett, mert azok egyházi esküvőt is szerettek volna, ezért anyósával minden kapcsolatot megszakított. Kezdetől fogva politikai ügyekben járt el, 1950 februárjában hat hónapos pártiskolára küldték, majd megyei tagosítási felelőssé nevezték ki. 1951-ben hadnagyi rangban a baranyai ÁVH kirendeltség vezetője, 1951 júniusától 3 hónapra a Dzszerzsinszkij kémelhárítóiskolára küldték. Ezt követően az ellenőrzési osztályra került, 1952-ben pedig előléptették főhadnaggyá és kinevezték az ÁVH titkárságának vezetőjévé. Nem tudjuk, mivel érdemelte ki ennyire fiatalon ezt a bizalmas, törzstiszteknek kijáró posztot. Érdeklődése mindenesetre a kultúra felé fordult, és beiratkozott az ELTE BTK történelem szakára, de csak két félévet végzett el. 1953-ban Péter Gábort és környezetét letartóztatták és koncepciók eljárást indítottak ellenük (cionista kémtevékenységgel vádolták őket), de ez Harangozót, aki Péter közvetlen munkatársa volt, nem érintette negatívan. A titkárságról elkerülve a BM IV/9 osztályán a kulturális terület egyik őre lett. Bár műveltsége alapján színházi sűgő sem lehetett volna, jelentéseiben már ekkor is megfellebbezhetetlen ítéleteket alkotott komolyzenei és balettműsorokról. Stílusa jól jellemzi a félművelt ávéhás potentátokat, akik egyszeriben élet-halál uraivá váltak és elejtett megjegyzéseiből az is kiderül, hogy már ekkor gyűlölte Nagy Imrét és annak reformpolitikáját. 1955 április 27-i összefoglaló jelentésében az Operaház programját értékelve a következőket írta: "1953 óta 1955 márciusáig a zeneművészeti életben is komoly jobboldali elhajlás történt. Az elhajlásnak volt következménye, hogy felütötték a fejüket kispolgári irányzatok, a liberalizmus, amelyek a zenében a kozmopolitizmust, az elvtelenséget szülték. (...) Amikor szovjet darabot műsorra tűztek, pl. az Ifjú Gárdát gyenge, másodrangú szereplőkkel játszották, noha rendelkezésre álltak volna elsőrangú művészek is (...) Ugyanakkor állandó műsorszámként futnak olyan darabok, mint pl. a 'Rózsavag'. A lejáratásnak egy másik formája, ami történik az Operett Színházban. A 'Csárdás Királynő' után, illetve ezzel párhuzamosan tűzték műsora Huszka Jenő Szabadság Szerelme c. igen gazdag mondanivalójú darabját. Ennek következtében a 'Szabadság Szerelme'-nek nincsen meg az a közönségikere, amelyet megérdemelne, mert a Csárdás Királynő rontja. A terület becsületes szakemberei egyébként a Csárdás Királynét úgy értékelik, mint a jobboldali elhajlás csúcspontját."

Harangozó és elvtársai a helyzet megoldását a munkásszármazású káderek alkalmazásában látták. Ez azonban kétélű fegyvernek bizonyult: bár 1945 után a népi kollégiumokból néhány igazi őstehetség is bekerült a magyar színjátszásba, de a "munkás káderek" esetében nem ez volt a tipikus. Sokkal gyakoribb jelenség volt, hogy a származásuk miatt felvett emberek katasztrofálisan alacsony színvonalon működtek, ami állandó feszültséget keltett a társulatokban és érdekes módon a kommunista káderek egy részénél antiszemita frusztrációkat váltott ki, mivel a tehetséges színészek, zeneművészek, karmesterek között országos arányuknál messze nagyobb számban szerepeltek olyanok, akiket a "munkáskáderek" zsidónak azonosítottak. Harangozó megfogalmazásában: "A zeneművészet területén a jobboldali elhajlás elleni harcot bonyolítja az, hogy a terület dolgozóinak egy része a jobboldali elhajlókat azonosítja a zsidókkal. Mondván, hogy a területen lévő zsidók a polgárok és azok okozzák az

elhajlást. Így az egész jobboldali elhajlás elleni küzdelem egyes személyek részéről - akiknek azonban a száma jelentős - antiszemita jelleget ad. Ugyanakkor felvetik ezt a kérdést úgy is, hogy csak zsidók jutnak szóhoz a területen, azok futnak, azok szerepelnek mindenütt."

1955 augusztus 24-én kelt jelentésében ugyanezeket az "anomáliákat" ismétli és az 1955 márciusi Nagy Imrét mint a jobboldali opportunisták nézetek képviselőjét elítélő párthatározat kapcsán megemlíti hogy ez a határozat "egyik fő feladatául tűzte ki a terület megtisztítását. E tekintetben igen lassú az előrehaladás, és pl. az Országos Filharmóniánál, ahol a központban dolgozó 55 személy közül mindössze 9 munkás, 1 paraszt és 4 értelmiségi származású van, a többi mind osztályidegen, a jobboldali elhajlás elleni sikeres harc vitele csaknem teljesen lehetetlen."

A jelentésben megismétli a műsorpolitika kapcsán írt kritikáját: "Az Operaház, az Operettszínház, az Országos Filharmónia és Műsoriroda (...) műsoraikból igyekeztek mellőzni a szovjet illetve a magyar jellegű darabokat [utóbbi alatt Harangozó a magyar kommunista szerzőket értette U.K.] vagy műsorszámokat és helyettük a gyengébb mondanivalójú, kétes értelmű nyugati darabokat tűzték műsorra. Jellemző erre pl. az Operaház Táncművészeti Tanácsa melynek tagjai közül Vashegyi Ernő kijelentette, 'a szovjet balett unalmas, hagyományai elavultak, s minél hamarabb ki kell selejtezni az Operaház műsorából. (...) A jobboldali elhajlás elleni harc előbbre vitelét igen megnehezíti, hogy a Népművelési Minisztérium zenei főosztálya részéről még ma is ingadozás mutatkozik. (...) Az 1955 március utáni időszakban, közvetlen a határozat megjelenése után, különösen a Népművelési Minisztérium részéről történtek egészséges kezdeményezések. Jóllehet a területen dolgozó személyek nagyrészeének hangulata az első időszakban Nagy Imre személyének sajnálatában jutottak kifejezésre."

Harangozót 1955-ben századossá nevezték ki. Az 1956-os forradalom napjai alatt a BM-ben és a rádióban tartózkodott, ahol a harcokban is részt vett. Október 31-én a forradalmárok két napra letartóztatták, de bántatlanul elengedték. A szovjetek bevonulása után a politikai nyomozó osztály első újjászervezői között tűnt fel és alosztályvezető, majd a belső reakció elleni harc vezetőjének helyettese lett. Ekkori közvetlen főnöke, Hollós Ervin 1958-ban így jellemezte: "szakmai tudását fejleszti, jelenleg a Jogi Egyetem levelező fakultását végzi. (...) Különösen erős oldala a jó szervezőkészsége és megvan benne az új iránti fogékonyság, mely kifejezésre jut nála kezdeményezésekben és a munkájában új munkamódszerek kikísérletezésében. Egészében (...) kezdettől fogva elítélte a régi és az új elvtársak [értsd az átvétel káderek és az újonnan jött rendőrök, U.K.] megkülönböztetését óhajtó kísérleteket. Munkájához szükséges társadalmi kapcsolatokkal is példászerű viszonyt épített ki, melyből kitűnik a segítő szándék. (...) Beosztásánál fogva párt és állami funkcionáriusokkal tart kapcsolatot, mely lehetőséget ad számára, hogy bizonyos értesüléseket szerezzen egy-egy kérdés megítéléséhez. (...) Hiányosság, hogy az így szerzett értesüléseket sokszor kritikátlanul elfogadja, s nem törekszik eléggé önálló vélemény kialakítására."

Egy évvel később dícsérőleg emelték ki a Mérei-perben végzett "kiváló munkáját", valamint azt, hogy az általa vezetett alosztály intézkedett "sok ember eltávolításáról vagy kisebb helyre való beosztásáról" a kulturális területen. Mérei Ferenc, Litván György, Fekete Sándor, Széll Jenő, Hegedüs B. András és sok más ember kihallgatásain személyesen is részt vett. Az érintettek konstruált vádak alapján súlyos börtönbüntetések kaptak. Harangozó jelentéseiben az

1956-os forradalmárok imperialista ügynökök, a harmadik világháború szekértolói. "Új iránti fogékonyságon" főnöke nem érthetett mást, mint a lejáratás, bomlasztás, szignalizáció, kompromittálás, stb. változatos eszköztárát, valamint az 1956-os forradalmároknak a nyilasokkal történő összemosását. Erre jó példa a színházi területről felfektetett objektumdosszié, amely alapvetően az 1956-1958 között keletkezett besúgói jelentéseket tartalmazta. Ezek döntően a forradalmi bizottságokban történekről szóltak. A dosszié végére különösebb magyarázat nélkül egy eredeti, 1944 előtt keletkezett feljegyzést tűztek, amelyen a következő áll: "A M. Kir. Operaház átállítása, átszervezése 24 órán belül, amikor a NYKP és a Mozgalom a hatalmat átveszi! Éljen Szálasi!" A feljegyzés egy névlista melletti bejegyzés-sorozatot tartalmazott, megjelölve az esetleges elbocsátás okát ("zsidó", "baloldali", "liberális", "zsidóbérenc", "zsidó származás", "felelősség!", "ügyét kivizsgálni"), valamint többeknél azt hogy "rendszerváltozáskor új kinevezést kap". Az eredeti iratnak az égvilágon semmi köze sem volt a dossziében összegyűjtött jelentésekhez. A kapcsolódási pont csupán Harangozó és társai agyában létezett. Kényszerképzetük volt, hogy minden kommunistaellenes akció mögött végső soron a fasizmus áll, csak ezzel magyarázható, hogy miért sorolták e levéltári dokumentumot egy 1956-tal kapcsolatos dossziéba.

1963 után a belügyi beszámolók kiemelték, hogy a belső ellenség elleni harc legjobb formája, amikor az ellenséges tevékenységet még kezdeti stádiumban, jogi eszközök bevetése nélkül, "bomlasztással" vagy adminisztratív intézkedésekkel szakítják meg. Az új módszerekre fogékony Harangozó felügyelte a népi írókat, az operát, a tudományos intézeteket és neki volt "köszönhető" az ügynöki hálózat újjászervezése is. Az igazán produktív és nagy kaliberű ügynököket, mint pl. a "Cyrano" álnéven besúgó Szakáts Miklós színészt, a "Galambos" néven dolgozó Szepesi Györgyöt, vagy a kollégáit túlbuzgón denunciózó "Boriszt" azaz Nagy N. Péter akademikust Harangozó személyesen "tartotta". Évtizedeken keresztül naprakész volt sok-sok más megfigyelt magánéletének intim titkaiból, az összes fontos jelentés átment kezei között. A népi írók elleni egyik vádpontja egy 1963. július 22-i jelentése szerint az volt, hogy "siratják az erdélyi és felvidéki magyarokat" és többek közt emiatt folyamatos megfigyelés alatt tartatta a Kádár-rendszerrel egy idő után kiegyező Illyés Gyulát és Németh Lászlót is. Az ismertté vált ügyeken, mint Lendvai Pál megfigyelési aktáján, vagy Szabó István alias "Képesi György" jelentéseinek kézírással egyaránt megtalálhatóak a "Lásza Harangozó et." feliratok, valamint Harangozó saját kezű utasításai. "Képesi" 1958 áprilisi jelentésére, amelyben ifj. Szabó Lőrinc ad terhelő-kompromittáló adatokat, például azt írta, hogy "...ez egy érdekesebb ügy annál, mintsem hogy várjunk. Itt a jó alkalom. Rá kell akaszkodni. Sürgősen beszéljük meg."

Hollós Ervinnek azonban mindez nem volt elég, mert 1960-as minősítésében kifogásolta, hogy az ügynöki találkozók nagyrészt a szabadban történnek és "az intézkedések lassúak". Hozzá képest Harangozó tehát kevésbé radikális személynek számított, ami sajátos, ha figyelembe vesszük, hogy a megtorlás gyorsasága és tömegessége éppen ekkor minden korábbit felülmúlt. Miután 1962-ben a túl ortodox Hollóst leváltották, Harangozó karrierje tovább fejlődhetett. Rövid időre az egyházi elhárítást végző osztályt, 1964-től a III/III-4 osztályt is vezette, de 1966-ban már a III/III. csoportfőnök helyettesévé nevezték ki. A jogi kart nem tudta elvégezni, helyette 1961-ben Marxizmus Leninizmus Esti Egyetemre járt, majd 1963-ban három éves pártiskolára küldték, 1965-ben pedig ezredessé nevezték ki. Aczél Györggyel való intenzív munkakapcsolatának kezdete erre az időszakra datálódik. Jellemző rá az a reakció, ahogyan Ránki György történész tiltakozását kezelte. Ránkit, aki

1965-ben már a Történettudományi Intézet igazgatóhelyettese és vezető állású párttag volt, hírszerzésre és tippadásra akarták beszervezni, ámde ő erre nem volt hajlandó, sőt az ügy miatt panaszt tett a pártközpontban. Amikor figyelmeztették Harangozót, hogy a BM "idegesíti a vezető értelmiség egyes tagjait" cinikusan azt válaszolta, hogy azzal, hogy valaki ideges, idegorvoshoz szoktak menni és nem a BM-hez.

1972-től vezérőrnagy, 1977-től az 1. helyettes és III/III. csoportfőnök. Ugyanebben az évben elvégezte az MSZMP Politikai Főiskola vezetőképző tanfolyamát. Ebből az időből datálódik Karasz Lajos állambiztonsági miniszterhelyettes jellemzése: "Politikai felkészültsége, érzéke a belpolitika vonalán, de különösen az ideológiai-kulturális területen magasra értékelhető. Tájékozottsága és önképzése is főleg ezirányban koncentrálódik."¹² Harangozó tehetséges volt, hiszen úgy juthatott el a legmagasabb posztokra, hogy nem rendelkezett igazi szakmai felsőfokú végzettséggel. Már nyugállományba mehetett volna, amikor 1985. január 1-én kinevezték III. Főcsoportfőnöknek és kilenc hónap múlva rendőr altábornagyi rendfokozatot is kapott. A 80-as évek összes nagy rendőri akciójának, mint a különböző folyóiratbetiltásoknak, kirúgásoknak és egyéb, rendőrségi szaknyelven "vexáló" intézkedéseknek ő az egyik legfontosabb felelőse. Eljárt például a Liget, a Tiszatáj, a Mozgó Világ folyóirat betiltása kapcsán, és a József Attila Kör ügyében. Állandó tagja volt az MSZMP Központi Bizottsága által létrehozott operatív bizottságban, amely az "ellenséges ellenzéki" személyek elleni harc politikai döntéseit hozta. Minden belső állambiztonsági intézkedés fő felelőse ő volt. Horváth József vezérőrnagy, Harangozó közvetlen beosztottja szerint 1986. március 15-én ő volt az, aki "szemrebbenés nélkül utasított brutális fellépésre."¹³ - csak emlékeztetőül: azon a napon a békésen felvonuló fiatalokat a rendőrség végiggumibotozta, beszorította a Lánchídra, és több száz fiatakorútól elvették a személyi igazolványokat is. Hozzá kell tennünk: Harangozó önállóan nem tett soha semmit, mindig csak a Politikai Bizottságtól kapott "vonalat" követte. 1989. április 30-án, 40 szolgálati év betöltése után nyugállományba helyezték. Pályafutása alatt 22 dícséretben és jutalomban, valamint 28 különféle kitüntetésben részesült, 1979-ben "Aranytört", 1989-ben 20.000 forint értékű festményt és "Aranyórát" kapott. Tévedés volna azt gondolnunk, hogy Harangozó a rendszerváltásig megmaradt volna ortodox sztálinistának. A helyzet bizonyos szempontból rosszabb, mert a sztálinizmus legalább valamilyen elvhűséget feltételez. Erről annál az embernél, aki 1947 és 1989 között minden rendszerhez alkalmazkodni tudott, nem beszélhetünk. Harangozó kiváló alkalmazkodóképességének köszönhetően mindig felismerte vezetőinek elvárásait és minden rendszert hűségesen kiszolgált. Bizonyára ennek köszönhette, hogy a rendszerváltás után még több hónapig az Antall-kormány irodát bocsátott rendelkezésére, ahol Rédei Miklós vezérőrnaggyal közösen bonyolították a volt III. Főcsoportfőnökség felszámolását, jobban mondva átmentését. Harangozó felelősségre vonása soha nem merült fel. A sors fintora, hogy nem sokkal a rendszerváltás után betörtek rózsadombi villájába és a Kádár-rendszerben összegyűjtött ajándékait szinte mind elvitték.

Rubicon, 2007/3. sz. 29-35. o.

Melléklet:

A III/I. (hírszerzés) csoportfőnökség vezetői

1962-1967 Komornik Vilmos alezredes (Budapest 1923- ?) négy polgári után szabónak tanult, 1943-ban tanoncként bekapcsolódott a munkásmozgalomba. 1944-ben munkaszolgálatos. 1945-ben belépett az MKP-be 1948-ban a KV (Központi Vezetőség, az MDP vezető szerve) apparátusába került. 1951-1954 között három éves pártiskolát végzett a Szovjetunióban. 1954-1955-ben a pártfőiskola tanulmányi osztály vezetője, 1955-től igazgatóhelyettes. 1956 novemberétől került a BM-be, rögtön a II/5. (belső reakció elleni harc) osztályvezető-helyettesének. 1962-ben előléptették alezredessé és kinevezték hírszerzési csoportfőnöknek. 1964-ben ezredesi, 1975-ben vezérőrnagyi rangot kapott. 1967-től leváltották és a csoportfőnök I. helyettese lett. 1980-ban vonult nyugállományba.

1967-1976 Rajnai (Reich) Sándor (Budapest, 1922-1994?) Apja szakács. Kereskedelmi érettségit tett, majd kötszövőként dolgozott. 1943-1944 között munkaszolgálatos a XIII. munkaszolgálatos zászlóaljban, 1944 őszén alakulatától megszökött és 1945 januárjáig Budapesten bujkált. Szüleit 1944-ben koncentrációs táborban meggyilkolták. 1945-től MKP-tag, 1946-tól a zuglói kötszövőgyár pártszervezetének ajánlására politikai rendőrség tisztje, 1947-től csoportvezető, 1948-tól az ÁVO vidéki osztályán területi előadó, majd alosztályvezető helyettes. Második feleségének testvére is az ÁVH dolgozója. 1949-ben a mezőgazdasági alosztályt vezette, 1950-től a Belső Reakció Elleni Harc osztályán a I/2-D. (egyházi reakció elhárítás) osztályvezetője. 1952-ben Moszkvában a Dzserszinszkij Állambiztonsági Főiskolán tanult. 1953-tól a IV. Belső Reakció Elhárító Osztály vezetője. 1954-1955 között ismét a Szovjetunióban tanult a Lenin egyetemen. 1955-től a hírszerzés helyettes vezetője. Ekkori jellemzése szerint „a BM egyik legképzettebb, az államvédelmi operatív munkában legtapasztaltabb kádere”. 1956 augusztusában a KEB (Központi Ellenőrzési Bizottság) a törvénytelenésekben történt részvételéért szigorú megrovásban részesítette, e büntetését 1958-ban törölték. 1956 után a BM Politikai Nyomozó Főosztály parancsnokhelyettese, a Nagy Imre per egyik előkészítője, 1962-től mint volt sztálinista kádert eltávolítják (részt vett Kádár kihallgatásában) moszkvai követségi tanácsos, 1964-től rendkívüli követ és meghatalmazott miniszter. 1966 júliusától visszahívják, kompromittáló iratait megsemmisítik, a BM III. főcsoportfőnökének helyettese, 1967-től a III/I-es csoport (hírszerzés) vezetője, 1961.I.1. ezs., 1968.XI.7. vörgey., 1976-tól nyugállományban, 1977-1978 Rendőrtiszti Főiskola a „Hírszerzés feladatai” tárgy előadója, 1978-tól ismét diplomáciai szolgálatban. 1982-ben Horváth István belügyminisztertől „Aranygyűrűt” kapott, 1982-1989 között moszkvai nagykövet, 1982-ben Horn Gyulával szemben a KB tagjává választották. 1992-ben Izraelbe, majd az USA-ba távozott.

A III/III. (belső reakció elhárítás) csoportfőnökség (1962-ig II/5. osztály) vezetői

- 1957-1962; Hollós Ervin (Budapest, 1923-). Kisiparos családból származott. Eredeti foglalkozása szűcssegéd. 1938-tól az SZDP ifjúsági csoportjában titkár, 1939-től illegális kommunista. 1945-től DISZ-funkcionárius. 3 éves pártiskolát és az ELTE BTK történelem szakát végezte el. Mint közismert sztálinista hívta fel magára a figyelmet a Petőfi-kör vitáiban, Eörsi István „Ütni az ördögöt” címmel verset is írt róla. A forradalom alatt a város különböző pontjain bujkált. 1956 XII.15-től Kádár János kérésére, akivel tegező viszonyban volt, került a BM állományába, 1957. április 15-től a belső reakció elhárítás (II/5) alosztály helyettes vezetője majd vezetője, 1962. augusztus hóban a sztálinista káderek elbocsátásával ő is leszerelt. Ez után a Művelődésügyi Minisztérium Marxizmus-Leninizmus oktatási osztályának helyettes vezetője és a Műegyetemen a „tudományos szocializmus” tanára. Feleségével együtt számos, az 1956-os forradalmat gyalázó kötet szerzője, a Horthy-rendszer és az 56-os forradalom

kádárista történetírója (Köztársaság tér, 1956, Kik voltak, mit akartak, Rendőrség, csendőrség, VKF-2, Hidegháború Magyarország ellen). Jelenleg a Munkáspártban tevékenykedik.

- 1962-1967. Eperjesi (Engelberger) László dr. (1928-) eredeti foglalkozása munkás, 1946-tól MKP-tag. Iskoláinak elvégzése után Csepelen a traktorgyárban, a nagygépgyárban, majd a papírgyárban dolgozott. Önéletrajza szerint 1944-ben Németországba akarták vinni de Pécelnél a német csapatoktól megszökött. 1946-ban a MADISZ központban, később az Országos Sporthivatalba került különböző beosztásokba, 1950 decemberétől a Párt KV apparátusának beosztottja volt. Ebben a funkciójában „könnyített” képzésen szerezte meg a jogi doktori fokozatot, tényleges tanulmányok nélkül. 1959-ben 3 éves pártiskolát, 1965-ben az ELTE BTK-t, 1963-ban a BM Idegennyelvi Főiskolát végezte el (oroszul felsőfokon, németül középfokon beszélt). 1956 novembere után a karhatalomban majd a KB apparátusban dolgozott. 1957-től a KISZ KB titkára, 1960-tól a MTSH (Magyar Testnevelési és Sporthivatal) elnökhelyettese. 1962. február 15-i hatállyal került a BM-hez, ahol rögtön alezredesi rangban először a III/1. osztályvezető helyettesként majd még abban az évben III/III. csoportfőnökként nyert alkalmazást. Munkájával nem lehettek elégedettek, mert Benkei 1965-ben „szigorú megrovás” büntetésben részesítette. 1967-ben a KAO és Benkei javaslatára leváltották és az lbusz vezérigazgatóhelyettesévé nevezték ki. Az előterjesztés szövege szerint: „Munkáját szorgalom jellemzi, de gyakran kiütközik nála a túlzott nagyvonalúság. Többször hatáskörét túllépve foganatosított intézkedéseket és egyéb hibát követett el. Belügyi operatív munka irányítására nem alkalmas.” SZT-állományban továbbra is a BM alkalmazottja maradt, a III/II-6 osztályon. 1971-ben főoperatív tisztként a III/II-11 osztályra helyezték. 1976 augusztus 1-én a III/II-10 osztály vezetője lett. 1981-ben, jóval a korhatár átlépése után kapta meg az ezredesi rendfokozatot. 1982-ben tartalék, 1988-ban nyugállományba helyezték.

1967-1970 Baranyai György (Debrecen 1927-) Felső ipariskolát végzett, apja géplakatos. 1947-ben belépett az MKP-ba, ugyanakkor diesel-motorszerelő lett a MASZOVOLAJ ipari RT-nél. 1950-től a Nehézipari Minisztériumban főelőadó az ásványolaji főosztályon. 1952 Csepel Vas és Fémművek osztályvezető, 1954-től Debrecenben PB-titkár. 1956 VII-XI Hajdú-Bihar megyei Napló főszerkesztője. 1957-1959 MSZMP Hajdú-megyei agitprop o.v., 1959-1962 SZKP politikai főiskola, 1962-1966 MSZMP Hajdú megyei PB-titkára. 1966 VI.1.-én nevezték ki a III/III. csoportfőnök helyettesévé ezredesi ranggal, 1967 II.15-én csoportfőnökké. Munkája nem aratott osztatlan elismerést mert innen leváltották és 1970. XII.1.-én a BRFK vezetőjévé nevezték ki és kárpótlásul vezérőrnagyi rangot is kapott. 1976. XII.31-én egészségügyi állapota miatt felmentették. 1977.I. 1-én a BM Információs és Adatfeldolgozó Csoportfőnökévé nevezték ki, 1983. XII.31-én nyugállományba vonult.

- 1974-1985 Harangozó Szilveszter

- 1985-1990; Horváth József dr., vezérőrnagy (1931-2001?) 1945-től dolgozik, 1949 rendőrtiszt iskolája, 1950 karhatalmista és MDP-tag, 1951 politikai tiszt, 1952 határőr tisztiiskola, itt iskolaelső, 1955-1958 ELTE jogi kar, 1956 novemberétől Kádár testőrségében szolgált. 1957 júniusától a kormányőrség kiképzési csoportjának vezetője, 1958 szept. operatív tiszt (százados) a jogi vonalon, 1961-től a szektás párttagok ellenőrzésére alakult csoport tagja, Rákosi családjának ellenőrzésével foglalkozik, 1965-től a III/III-4 osztályon alosztályvezető, 1969 alezredes. 1970-1973 között a SZKP politikai főiskolát végezte Moszkvában, 1973 nyarán a III/III-2 majd a III/III-4. osztály vezetője, 1974-től a csoportfőnök egyik helyettese, 1976-ban ezredesi kinevezést kapott, 1985-től III/III csoportfőnök. Különösen mélyreható ismeretekkel rendelkezett a baloldali múltú ellenzéki személyek ellenőrzése területén, BM-es kortársai mint „héját” ismerték. Memoárjait négy kötetben is közzétette.

A III/IV. (katonai elhárítás) csoportfőnökség (és jogelődei II/1.) vezetői

- 1957-1963 Selmei György dr. (1921. augusztus 6 Szolnok-1979) Lakatos segéd, négy polgárit végzett. 1942-1944 között sorkatonai szolgálatot teljesített, utána járműjavítóként dolgozott. 1945 májusában lépett a BM szolgálatába mint alhadnagy, októberben az MKP tagja is lett. 1948-ban hadnagy, 1949 júliusától százados, 1950 októberében már alezredes (!), 1955. áprilisában ezredesi, 1976-ban vezérőrnagyi kinevezést kapott. 1949-ben hat hónapos ÁVH-iskolát, 1950-ben törzstiszti tanfolyamot, 1963-ban kétéves pártfőiskolát végzett, 1959-ben az ELTE jogi karán levelező képzésben doktori fokozatot szerzett. 1945-1948 között a szolnoki főkapitányság nyomozója, 1949-től a budapesti révkapitányság vezetője, 1951 januárjától a katonai elhárítás főosztály vezetője, 1953 júliusától a BM Ellenőrzési Főosztály majd a BM titkárság vezetője, 1954 júniusától az ÁVH I. főosztályának vezetője, 1956 novemberétől a II/1. osztály vezetője. 1963 júliusától a III/5. osztály vezetője, 1965. május 15-én kinevezték a BM Ellenőrzési Csoportfőnökség vezetőjének, 1971 július 1-én pedig a BM Nyilvántartó Központ vezetőjének. 1976 augusztus 31-én nyugállományba helyezték. 14 kitüntetést, köztük Vörös Csillag Érdemrendet kapott.

- 1962-1973 Kucsera László (1920–?) Apja lakatos segéd volt. Iskolai végzettsége: 6 elemi. Szakképzettsége: lakatos segéd. 1938–tól vett részt a munkásmozgalomban, 1941- MKP tag. 1 éves pártiskolát végzett. A második világháborúig szakmájában dolgozott a Győri Vagon és Gépgyárban, letartóztatásáig. Az illegális kommunista mozgalomban kifejtett tevékenységéért 1944 novemberében letartóztatták és életfogytiglani fegyházra ítélték. Sopronkőhidáról 1945 márciusában deportálták Németországba, 1945 májusában tért vissza. 1945 májusában a rendőrség szervezésével lett megbízva, ettől fogva a BM állományában teljesített szolgálatot. 1951-ig különböző vidéki kapitányságokon dolgozott. 1951-1955 között az ÁVH I/3.

(kémelhárítási) osztály vezetője lett, 1953-tól a BM Kollégium tagja. Az 1 éves pártiskola elvégzése után a miskolci ÁVH főosztály vezetőjévé nevezték ki. Háy Gyula 1956. október 6-án az Irodalmi Újságban „Miért nem szeretem Kucsera elvtársat” címmel örököltette meg a felfuvalkodott pártkader prototípusát (többek közt ezért a cikkéért Háy 1957-ben hét éves börtönbüntetést kapott). Bár Háy fiktív figuráról írt, könnyen lehetséges, hogy figuráját a közismert sztálinista bürokratáról mintázta. Kucsera a forradalom alatt először Miskolcon fegyveresen harcolt, majd amikor a miskolci főosztály védhetetlenné vált a pártbizottságon, majd a határőrség parancsnokánál kért menedéket. Miután itt megtagadták ezt, gyalog ment fel Budapestre; október 29-én érkezett fel s azonnal jelentkezett a BM-ben. 30-án a szovjet alakulatokkal együtt hagyta el a BM épületét és harcolva tért vissza. Nov. 5-től a szovjet csapatokkal végzett harci feladatot, utána az operatív bizottság titkára lett. 1957 áprilisában kinevezték a szabotázs elhárítási osztály vezetőjének 1962. május 15-én a PB hozzájárult, hogy felmentsék a BM II/6 osztály vezetői beosztásából és kinevezzék a BM II/1 osztály vezetőjének Eddigre már elvégzett 2 gimnáziumi osztályt. Beosztása ettől kezdve nyugdíjazásáig nem változott, a BM egyik különösen befolyásos emberének számított. Nyugalomba vonulásakor a Vörös Zászló Érdemrenddel tüntették ki.